

Egy pannon festő Pasarétről

Nyerges Pál kiállítása a Kultúrkúriában

Száz évvel ezelőtt született, a II. kerületben élt és dolgozott Nyerges Pál festőművész, grafikus és középiskolai tanár. A centenáriumi év lezárásaként a Klebelsberg Kultúrkúria életmű-kiállítással emlékezik meg a művészről, akit Feledy Balázs művészettörténész tavaly megjelent tanulmánykötetében pannon festőnek nevezett.

Nyerges Pál eredeti családneve Ninausz volt, amelyet ő magyarosított 1935-ben. Édesapja, Ninausz István a Ganz-gyár főtisztviselőjeként dolgozott. Pál tanulmányait a Marczi-bányi téri elemi iskolában kezdte el, majd a Jurányi utcai Mátyás Király Reálgymnáziumban folytatta. Képzőművészeti tevékenysége mellett civil munkát is végzett, a Szőlészeti és Borászati Kutatóintézetben (Herman Ottó út) kutatóként, majd az Országos Mezőgazdasági Minőségvizsgáló Intézetnél (Keleti Károly utca) biológusként dolgozott. „Gondolok a festésre is, mint egy távolodó fehér hajóra, amelyre életem második felében azért mégiscsak retourjegyet fogok váltani” – írta 1951-ben Kodolányi Jánosnak egy levélben. Erre törekedett, és ezért választotta később a tanári pályát. 1962-től tizenkét éven át tanított a II. Rákóczi Ferenc Gimnáziumban biológiát, földrajzot és művészettörténetet, mellette festett, majd 1974-től, amikor nyugdíjba vonult, már csak a festészetnek élt.

Nyerges Pál családjával élete végéig Pasaréten lakott, a lakásból a János-hegyre és egy romantikus kis kertre nyílt kilátás. Ez a látvány számos alkotásra ihlette őt – tudtuk meg lányától, Nyerges Éva művészettörténésztől.

– Édesapám eredetileg építésznek készült, de egy év után úgy döntött, hogy pályát módosít, és 1934-ben beiratkozott a Pázmány

Nyerges Éva művészettörténész, a festő lánya

Nyerges Pál Aszú nevű kedves kutyájával a káptalanfüredi Óreg-hegyen 1980 körül

Péter Tudományegyetemre, ahol biológia-földrajz szakos tanári oklevelet szerzett. Ezzel párhuzamosan kezdte el a képzőművészeti tanulmányait különböző szabadiskolákban, ahol olyan neves mesterek oktatták, mint Aba-Novák Vilmos vagy Szentiványi Lajos. Zebegényben ismerkedett meg Szőnyi Istvánnal, aki igen nagy hatással volt rá. 1940-ben Nagybányára ment, ahol egy nagynénje lakott, ott indult el igazán a művészi pályája. Kezdetben grafikusként dolgozott, az első munkái fekete-fehér tollrajzok és linómetszetek voltak, a nagybányai benyomások hatására kezdett tájképeket festeni. Az első kritikák, amelyek megjelentek róla, különösen szép fénykezelési technikáját dicsérték.

A grafikusként indult művész később akvarelleket, majd egyre inkább olajképeket festett. Művészetére, ahogy haladt előre, egyre inkább az expresszív, erőteljes színvilág lett jellemző, kései munkáin a

színek az érzelmek hordozói. Igazi kolorista volt, ez vált festészetének egyik legjellemzőbb karaktervonásává.

– Apám rendkívül művelt ember volt, az értelmiségi művész tipikus példája. Több

Kukoricás csendélet (1946)

nyelven beszélt, fordítással keresett pénzt olyankor, amikor a képeit nem lehetett eladni. Ezenkívül irodalmi stílusú leveleket írt, és nagy hatású pedagógus is volt. Anyám mesélte, hogy a háború után nagy szegénységben éltek. Egyszer lement a piacra, vett két kukoricát, két sárgarépát, meg néhány szem paradicsomot. Amikor hazaért, apám a terasz okkersárga falára akasztotta és lefestette a hálót, csak ezután került a zöldség az asztalukra.

A család a negyvenes évek elején megvásárolt egy szép fekvésű káptalanfüredi telket egy kis házzal, ahonnan az Almádi-öbölre lehetett látni. Ez a balatoni szőlőskert jelentette Nyerges Pál számára élete végéig azt a nyugodt helyet, ahol gyakorolhatta tájfestészetét. Saját magát elsősorban balatoni tájfestőnek tartotta, legtöbb műve itt készült. *Végvári Lajos művészettörténész, Nyerges barátja így fogalmazott: „A Balaton mellett talált önmagára... ...Ha van pannóniai mentalitás, latinos, borozgató, teli tudóval zengő jovialitás e honban még valahol, úgy bizonyos, hogy ennek a történelmi hagyománynak egyik továbbvivőjét és dicsőítőjét Nyerges Pálban kell látnunk.”*

– A Balatonon és a Balatonról főleg akvarellek készültek. Apám szeretett vegyes technikával kísérletezni. Volt, hogy krétával felvázolta a kompozíciót, máskor az akvarellre rajzolt krétával. Nagyon szép, egyedi felületeket hozott így létre.

A csendéletek és tájképek mellett Nyerges Pál számtalan portrét, önarcképet is készített. Előszeretettel festette meg a családtagjait: édesanyját, feleségét és gyermekeit.

– Édesapám szerette az embereket, a társaságot, a tanítványait, ez szépen tükröződik a portréin. Rendkívül jó humora volt, de sosem próbált a társaság középpontja lenni. Önarcképből több mint harmincat készített, fiatal korától időskoráig. A képek nagy változatosságot mutatnak, láthatjuk a festő aktuális lelkiállapotát, nyomon követhetjük az idő múlását. A legkülönbözőbb beállításokat találta ki, tükrös önarcképeket festett – néhol nem kevés öniróniával. A balatoni házukban állt egy szép szecessziós tükör, az-

Alkotás közben (1976–1978)

A Moszkva (Széll Kálmán) térről
1960-ban festett képet Nyerges Pál

zal sok játékos megoldást próbált ki. Készült egy egészen különleges festmény is, *Alkotás közben* címmel. A képen Kovács Ákos röntgenorvos, amatőr szobrász látható, aki éppen apámról készít egy plakettet, miközben a háttérben, a tükörből látszik, ahogy apám az ő portréját készíti.

Apám ismertsége nem túl nagy itthon, de remélem, hogy ez változni fog. Ő sokszor elégedetlen volt a műveivel, állandóan kísérletezett, ezzel együtt sok, nagyon színvonalas munka került ki a kezei alól. Nemcsak a lányaként, hanem művészettörténészként is mondhatom, hogy rendkívül sokoldalú művész volt, aki grafikáiban, tájkép- és portréfestészetében egyaránt egyedit és értékeset alkotott.

PÉTER ZSUSANNA

I 100 ÉVE SZÜLETETT NYERGES PÁL FESTŐMŰVÉSZ. A kiállítás a sokszínű életműből válogatott legkülönbözőbb alkotásokat – a Balaton-felvidéken, Budán, valamint az utazásokon készült olaj- és vízfestményeket, továbbá portrékat, önarcképeket és tusrajzokat, illetve linómetszeteket – mutatja be. A kiállítást FEBRUÁR 4-ÉN 18 órakor Szőrényi László irodalomtörténész nyitja meg. Közreműködik Kertesi Ingrid énekművész. Megtekinthető a Klebelsberg Kultúrkúriában (1028 Templom utca 2–10.) FEBRUÁR 4–22. között.

Önarckép a pasaréti teraszon (1970 körül)

Színház és irodalom a Magyar Kultúra Napján

Jászai Mari a *Medea című tragédia*
címszerepében 1876-ban

1989 óta január 22-én országsszerte kiállításokkal, színházi és zenés programokkal ünnepeljük a Magyar Kultúra Napját. A *Himnusz* kéziratának tanúsága szerint Kólcsey Ferenc 1823-ban ezen a napon fejezte be leghíresebb költeményét. Idén a II. kerületi művelődési központok egy-egy irodalmi-színházi esttel tisztelegnek a magyar kultúra előtt.

A Marczibányi Téri Művelődési Központban JANUÁR 21-ÉN 19 órától Pálffy Margit Pro Comitatu-díjjal és a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjével kitüntetett színművész önálló estjét tekinthetik meg a nézők. A Márai Sándor költeményeiből összeállított *Szindbád hazamegy* című előadás sokféle érzellemmel és megrendítő empátiával közvetíti Márai Sándor gondolatait. Pálffy Margit komolyan hisz a szó hatalmában, a színház erejében és önmagában. A műsor során Bartók Béla *Mikrokozmosz* című művének részletei is felcsendülnek.

JANUÁR 22-ÉN 18 órától a Klebelsberg Kultúrkúria a *Jászai Mari: magam keresése* című előadással tiszteleg a nemzet nagy színésznője előtt. A Jászai Mari leveleiből, naplójából összeállított színpadi játék megidéz a kivételes művész küzdelmeit, vívódásait önmagával, a korról, szerelmeivel. Karizmatikus alakját az idők és az emberi vétkes fölé emeli tehetsége és konok erkölcsi tartása, valamint elkötelezettsége hazája és a művészet iránt. Jászai Mari szerepét *Juhász Róza* alakítja. Munkatársak: *Dömölky János* Balázs Béla-díjas, kiváló és érdemes művész, *Libor Katalin, Gábor Katalin, Hajdu Gábor, Debreczeni András, Szlávik János*, valamint *Görgényi Gábor*.

A belépés mindkét előadásra díjtalan.